

Svea Dahlberg

Svea Dahlberg, kyrkomusiker, gift med kantorn Nils-Olof, född och uppvuxen med musik. Musikbegåvningen har gått vidare: de tre barnen och de sju barnbarnen sysslar alla mer eller mindre med musik. Är musiken orsaken till att Svea är så vital, fast hon fyllt 88 år? - Ja, man är benägen att tro det!

När vi hälsar på, välkomnar Svea oss med att på pianot spela Kväsarvalsens och tar sedan fram en del gamla kort:

- Här ska jag visa er, här är jag född, här ligger pansarvärnet på vägen till Lund. Jag är född vid Krankesjön, på den gamla skolan i Revinge. Vi begrep inte vad alger var på den tiden. Där låg alger och svajade och ålarna gick där genom Kävlingeån på sin väg ut till Sargassohavet.

- Jag är från Skåne, det hör ni väl. Jag kan inte ändra min dialekt. Det bär sig inte att uppsvenska sig. Man kommer inte ifrån sitt ursprung. På Revingehed hade vi militärmusik och den började kl tre på eftermiddagen och då gick far och mor med, de ville se folklivet och höra på musiken.

- Min blivande man var militärmusiker på Revinge, men la av och blev kyrkomusiker. Vi fick så småningom samma musiklärare i Lund, det var så vi träffades.

- På den tiden skulle man låta fotografera sig när man förlovade sig. Här är mitt förlovningskort, jag tycker faktiskt jag är rätt söt där. Jag gick till mor och sa: Nils-Olof tycker vi ska förlova oss. - Ja, då får du gå till far, sa mor. Det gjorde jag och framförde mitt ärende. Han hade inget att erinra mot det, givetvis.

Ny i Mjällby 1933

– Jag såg en annons i Sydsvenskan om en kantorstjänst i Mjällby, den sökte min man och fick den också.

Mjällby station

Klockaregården

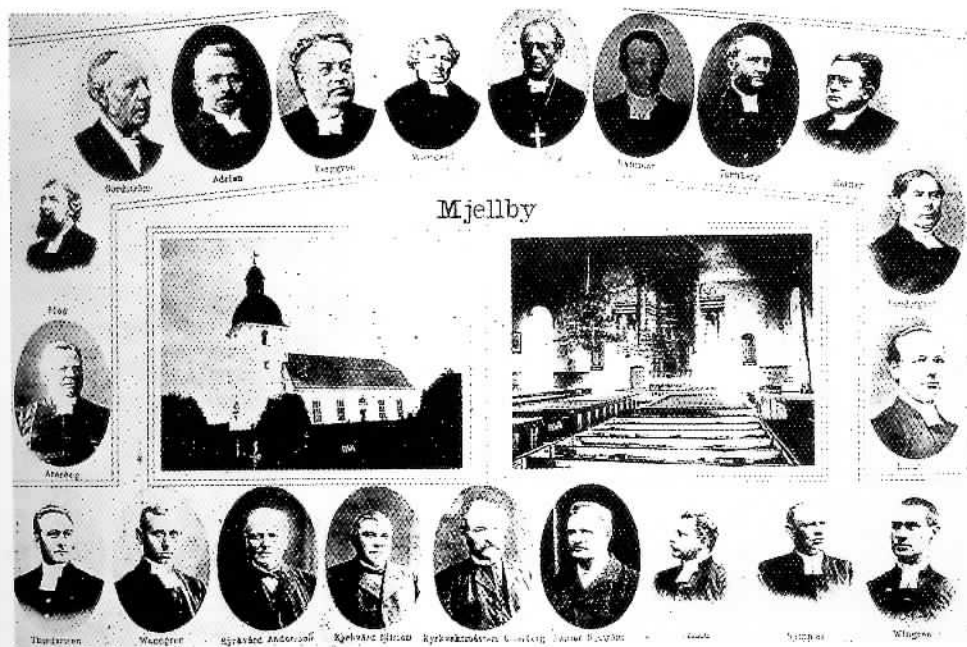
– Den första maj 1933 kom vi till Mjällby med två flyttbilar. Då var det ingen helgdag. 1:a majfirandet gick av stapeln med demonstrationståg till blåsorkester. Vi fick bo i klockaregården, som var försedd med innerfönster med klistrade remsor och hade vasstak. Vi gick brandvakt när man eldade. Det stormade och blåste när vi kom hit och vår pojke, som var tre år då ville flytta tillbaka genast, men det var ju försent. Halva årslönen för kantorn var arrendet för området häromkring, det var på 750 kronor. Vi kunde inte handla förrän arrendatorn kom och betalade. Vi fick rätta mun efter matsäck.

– Nästa dag presenterade vi oss för kyrkoherden Carl Adrian. Vem minns inte prosten Adrian när han på cykel besökte hemmen i församlingen? Han kände också församlingsborna väl. Prästen var inte du med sina församlingsbor. Vi sa kyrkoherden och kantorn. Här höll man mycket på sitt stånd. Adrian var ju schartauan och gillade inte profan sång och musik.

– Vi blev imponerade av storleken på Mjällby kyrka. På juldagsmorgonen infann sig kyrkovaktmästaren Österberg för att uppelda de stora järnkaminerna. Redan klockan tre på morgonen började hästskjutarna komma. Utanför Klockaregården var det ett järnstaket, där hästarna bands och fick stå och stampa till bortåt klockan åtta när man återvände hem. Prästfamiljen satt på en särskild bänk till höger i

koret. På en bänk bakom satt deras tjänstefolk. Det var herr- och dam-
sida i kyrkan på den tiden.

– Det var så fullt på julottan att man stod ut i farstun och jag kunde
med nöd och näppe komma mellan allt folk och upp på orgelläktaren.
Många hade väl inte något intresse av kyrkan annars, men på juldagen
skulle man gå, det hörde till. Man kunde se hur en och annan spottade
snus, det syntes efter dem.

– Annandag jul skulle vi alltid över till Hanö. Första gången blåste
det så mycket att jag trodde jag skulle bli kvar därute, vi färdades i
öppen båt. Ibland kunde Hanösundet vara isbelagt och då fick isbryta-
ren från Sölvesborg föra oss över. Den utgick inte från Hörviken utan
från Hällevik. Ibland kunde man gå över isen.

– Vi var också runt på missionshusen, de fanns ju överallt här. I Sire-
torp, Mörby, Hällevik, Hörvik, Mjällby Ljunga. Vi hade en som hette
Döva Hanna, prostens skulle alltid in till henne, jag förstod aldrig hur
de kunde korrespondera med varandra. Prosten cyklade, röd i kin-
derna, när han var ute i bygden och hälsade på folk. Det gör de nog inte
nuförtiden.

– Som Lundabor skulle vi alltid resa till Lund och fira första maj. Vi var ju vana vid vårsånger, men de såväl som jullekar var av ondo enligt prosten Adrian. Vi ville ha profan sång och då var godtemplarsalen den enda tänkbara. Prosten gav sitt tillstånd, vi valde för säkerhets skull en sakral sång *Du som världar har till rike* som första inslag, sedan blev det mest folksånger. Till vår glädje steg prosten Adrian in för att lyssna på konserten.

Kyrkomusiker och ackompanjör

– Jag är kyrkomusiker, jag har spelat mer än Kväsarvalsen. Jag har arbetat med sommarvikariat i Bromölla, Näsrum, Kyrkhult, Mörrum. Jag cyklade när jag inte kunde resa med tåg. På den tiden arbetade

vanligen inte fruarna yrkesmässigt. Jag cyklade från Kyrkhult och hem varje dag, det var ingenting. Jag vikarierade också här i Mjällby. Så var jag "begravningslärka", sjöng på begravningar. Vi arbetade mycket i Sölvesborg också. Jag var alltid och sjöng på julkonserter. Borgmästare Norrman i Sölvesborg sjöng på föreläsningar och jag ackompanjerade honom. Han var god vän med författaren Salje och samarbetade med honom.

– Jag har en hel balja med anteckningar i almanackor och historier om barn och barnbarn. Jag minns under krigsåren när vi skulle på kyrkomöte i Ängelholm. Vi tog cyklarna på tåget till Kristianstad, det kostade en krona. Därifrån utgick vår cykeltur och där fick vi se affischer om att ryssarna gått in i Finland. Nils-Olof hamnade som så många andra i beredskapen och då fick jag rycka in och sköta hans tjänst.

Parti från Mjällby.

Mjällby samhälle i en bygd präglad av jordbruk och fiske

- Vi har haft två författare i byn. Den förste var Sanfrid Neander-Nilsson, Mörby, mycket god vän med prosten Adrian. Den andre var Remelin, som Lubbe Nordström vände sig till då han gjorde sin reportergeresa *Lortsverige* 1938. (Anm. Nordström gör tydligen ett besök i Hörviks och Hälleviks fiskelägen, och får se det sämsta hus han träffar på under hela sin resa genom landet. Fyra sorters fiskare urskiljes: ålfiskarna, som är välbärgade, sill- och laxfiskarna, som har det fattigt. Därefter torsk- och flundrefiskarna, som är de gamla utan motorbåt. De har det uselt. Till sist "dom som hellre tigger torskhuvun och gnager på än själva far ut". Det är enbart denna sista kategori som får hjälp av det allmänna, enligt Nordströms sagesman, som också omtalar att det finns tre slags avträden: W.C., v.s. och s.v. Uttytt: water closet, vanligt skithus och stång i vägg. Det senare är det vanliga. Nordström ger alltså ingen smickrande bild av Lister, men det var å andra sidan inte hans avsikt heller. Han ville visa hur de fattigaste hade det, och bilden är likartad över hela landet).

- 1947 skulle idrottsföreningen dra in pengar genom att ha naken-dans i Tallparken. Stor skandal, givetvis. Prosten Adrian ställde sig i spetsen bakom protestskrivelserna. Lumphandlaren, Gotthard Nilsson, är med. Historien ledde till ett reportage i tidningen *Se* av Kjell Jonefors och Henning Stenberg:

Hällevik

I anledning av ganska sedlighets-sårande moment i Idrottsmässan vid midsommar i Hällevik, bland annat "nakendansösen", inbjudas för ungdomens sedliga fostran örmående målsmän och andra till protestmöte i Hälleviks missionshus i dag lördag kl. 6,30 em. (Särskilt Mjällby A.I.F. och Listers S.D.U.K.).

Carl Adrian, Herman Nyström
m. fl.

NÄR NAKENHETEN KOM TILL BYN...

Att tillkännage något sådant som att en nakendansös låter beskåda sig är detsamma som att bjuda ut sig till otukt i begär, ord och åthävor, dundrade den gamle ärevärdige prosten Carl Adrian i Mjällby.

Det var lagom till midsommar den lilla bördiga halvön Listerlandet i västra Blekinge drog på sig en viss uppmärksamhet genom att de religiösa kretsarna i Mjällby socken på det häftigaste gick till storms mot Listers Socialdemokratiska Ungdomsklubb och Mjällby Allmänna Idrottsförening, som i annonser och affischer aviserat ett uppträdande av den göteborgska nakendansösen Ulla Igrette. Med församlingens 79-åriga kontraktsprost Carl Adrian samt Mjällby Missionsförsamlings ordförande, f. d. tullöveruppsyningsman Herman Nyström, i spetsen enade sig de religiösa om att protestera mot ett uppträdande som de ansåg äventyra ungdomens sedliga fostran. Ett möte utlystes i Hälleviks missionshus samma dag som nakendansösen skulle uppträda.

Man hade väntat en stor invasion till protestmötet, men det kom endast ett femtiotal personer, varav de flesta tillhörde de fräreligösta sinnade i Hällevik. Prosten Adrian höll ett timslångt inledningstal, var i han häftigt gick till storms mot tidens osedlighet: »Det är absolut samvetssårande att släppa ut

ett sådant tillkännagivande och locka till sådan frestelse», sade han bl. a. och rekommenderade till studium av Matt. 18: 6—9. Prosten klandrade också att man utannonserat barntävlingar i kappätning med tårta och kory — i en tid då Europa hungrar.

Mjällby AIF:s vice ordf. och Listers SDUK:s ordf. samt festledaren, 25-åriga grynfabrikarbetaren Liss Erixon, förklarade att Igrette ingalunda skulle dansa naken, utan skulle ha lika mycket på sig som vilken badande kvinna som helst i modern baddräkt. Man efterlyste positiva initiativ för ungdomen från kommunens religiösa sammanslutningar sida, och hävdade med bestämdhet att nutidens ungdom är bättre än den som fanns förr samt »att nakendansösen i fråga ej har mer att bjuda publiken än vad Gud själv gett henne i skapelsen». Man kunde i sammanhanget fråga sig varför de religiösa inte också protesterat mot att monumentet Ask och Emble skall uppsättas på Stortorget i Sölvesborg, där det nakna paret alltid kommer att kunna beskådas av både gammal och ung. Vad kappätningen beträffar, kunde »svarandeparten» anföra att det endast rörde sig om fyra tårthitar och lika många korvar.

Masthuggstösen Ulla Igrette

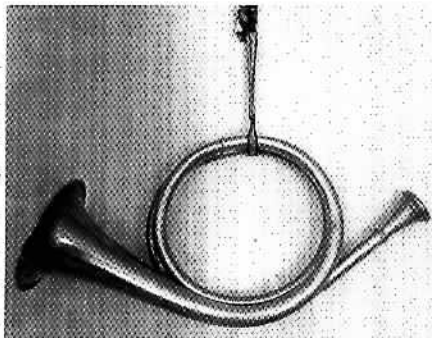

Prosten Carl Adrian

- I Djupekås sjömansvårdsförening hade vi auktioner med bl.a. handarbeten. Kyrkoherde Stjernqvist bildade sen sjömansvården i Hällevik. Oskar Nilsson från Nogersund var både predikant och ålfiskare. Ål var inte för fattigt folk, sa han. Trots att han aldrig gick i kyrkan, var vi goda vänner. Han var mycket högtidlig av sig och kunde berätta så här:

"Jag var i Kristianstad i går. Där såg jag en yngling, som hälsade på mig, Oskar Nilsson. Kan ni gissa vem det var?" - Nej, det kunde vi ju inte. "Det var kantor Dahlbergs son." På den tiden var man inte hej och ville inte kännas vid hemmafolk, men sonen Sven hade artigt hälsat, vilket noterades av Oskar Nilsson.

- Vi hade ju inte poststation förr, posten kom ifrån Sölvesborg till en förvaring i samhället. När posten kom över vägen vid Sölvedal, blåste man i posthornet så att man kunde komma och hämta posten. August Andersson hade posthornet i sin ägo och skänkte det till oss. Annars hade det gått på auktion. Så vi har ärligt fått det.

– När Gustaf VI Adolf besökte Mjällby, stod kören och sjöng. Jag såg knappt på dirigenten utan tittade mest på kungen. Han var besvärad, och ville komma vidare, det såg jag tydligt.

Församlingsarbetet

– Det fanns inget samband mellan församlingarna då, inget ekumeniskt arbete alls. Kyrkoherde Stjernqvist kom från Australien, där han varit sjömanspräst. Han sökte komministertjänst i Sölvesborg och blev sedan vald till kyrkoherde här, efter Adrian. Stjernqvist bildade sjömansvården och var den som entusiasmerade till att starta Lutherhjälpen. Fru Stjernqvist ringde mig och bad mig komma över till hennes rum. Där började vi planera, hon och jag. Chefen för Sidenfabriken i Sölvesborg kom med i vår kör – de hade inte allmän kör i Sölvesborg då. Från honom fick vi tygbitar som fru Stjernqvist och jag sydde klykförkläden och andra mindre saker av. Så började Lutherhjälpen här, efterhand har det ju växt.

– Utepredikningarna på Mörby backe midsommardagen är en tradition från 20-talet. Min man spelade violin, och *Oh, vad världen nu är skön* av Mozart tillhörde alltid repertoaren. Det fortgår ännu.

– Församlingshemmet var prästgård på den tiden. Mellan matsalen och salongen var inbyggt ett litet badrum, som man fick bära in vatten till.

– Vi började på Stibybacke med vårsånger. Jag hade ett nyfött barn 1935 så jag kunde inte vara med, men jag kunde stå här hemma och se lyset från elden. Men Adrian var aldrig med på sådant. Sedan när kyrkoherde Stjernqvist kom fick vi lov att sjunga här i Mjällby. Nu har det flyttats till fiskelägena. Häruppe är det inget längre. Tiderna ändras och vi med dem.

– På den tiden hade de kyrkotagning. Efter att ha fått ett barn skulle man ha extra kyrkotagning vid altaret. Vi var vanliga snälla kristna och inte mycket för en läpparnas bekännelse. Jag har funderat så på meningen med kyrkotagning. Jag gjorde det bara en gång, för prostens skull. Jag vet inte vad det innebar, man skulle tacka för barnet man hade fått. Det var väl lite skamligt med barnafödande, men vad det innebar för mig, det vet jag inte. (Anm. Inte vi heller, men genom

uppslagsverk kommer vi fram till följande: Kyrktagning har sitt stöd i Bibeln, t.ex. i Luk 2: 22-24. Förklarings-texten i nya bibelöversättningen lyder: "Födandet medförde enligt 3 Mos 12:2 rituell orenhet, som måste upphävas genom offer. Detta skedde 33 dagar efter den nyföddes omskärelse om det var en pojke; om barnet var en flicka var den föreskrivna tiden dubbelt så lång. Offerdjuret skulle vara ett lamm och en duva, men den som var fattig kunde offra enbart duvor".)

– Vi hade manuell ringning. Innan bårhuset var byggt, förvarades den döde alltid hemma, hur trångt man än hade. Då hade man lakan för fönstren. Likskjutsen drogs alltid av hästar och skjutskarlen hade fem kronor för sitt arbete. Processionen kunde bli upp till två timmar försenad för prostens skulle ta alla i hand, dricka kaffe och läsa på liket. Man hade duk för ansiktet på liket, men den skulle avtagas. Ringaren fick stå uppe i tornet i kyla och blåst och vänta tills processionen kom.

Kikhostan gick

– Min Eva föddes 1935 och kikhostan gick. 1937 skulle jag föda mitt tredje barn, Barbro. Jag förhörde mig hos läkaren Hedbys hur jag skulle förfara. Jag borde isolera mig, tyckte han, så jag födde mitt tredje barn här uppe i lönndom. Både Sven och Eva hade kikhosta. Vi fick dra dem upp ur sängarna och ställa dem på tidningar, de fick stå där och hosta. Vi fick slingra oss, vi vågade inte tala om för dem att det kommit en lillasyster. Efter tre veckor bar vi över den lilla flickan till barndop.

– Sven kom hem med lus från småskolan, jag trodde aldrig pojkar kom med sånt. Han skulle spela sina pianoläxor, alla barnen har spelat från tidig ålder. Man han satt och rev sig och jag hittade 16 stora lus i hans hår. Flickorna blev ju avundsjuka att de inte hade fått några. När de mötte prostens Adrian, ropade de i triumf till honom : Vi har fått lus!

Den yttre och den inre tryggheten

– Jag röstar inte, jag är inte medveten på det viset. Jag röstade med min far när jag började rösta, han var högerman så kallat. Jag minns Per Albin Hansson, han var väl socialdemokrat. Jag minns hans uttalande: vi har ett gott förhållande till våra grannar. Det var trygghet

för mig. Nu vet jag inte var jag finner tryggheten, jag finner den inte hos något parti idag. Så jag röstar inte numera. Politik rör inte mig, de får styra som de vill.

– Jag har bara goda minnen, har inte varit i delo med någon som jag vet. Men jag har varit ledsn, t.ex. när ungdomar gick bort tidigt. Det fanns inte läkare som kunde bota lungsjuka på den tiden.

– Orgel har jag inte spelat sen 1982, synen är för svag nu för notläsning. Jag kan sitta häruppe klockan fyra på morgonen och spela när jag inte kan sova. Jag har bara gatubelysningen här, har inte nedrullat någonstans. Jag är inte rädd för någon, jag kan möta vilket ansikte som helst, de kan inte mer än göra mig illa. Jag har kedja för dörren, men bovar kan förstås ha en griptång och klippa av kedjan.

(Vi vill så gärna få ta en porträttbild av Svea, men hon spjärnar emot).

Jonte: Nu vill jag ta en bild av dej. Jag tycker du är så fin, jag vill ta en bild av dig. Det gör inte ont. Jag ska göra bilder så att du kan skicka till dina barn om du vill.

Svea: Jag har sagt till att jag inte vill bli fotograferad. Jag är inte ... när skönheten kom till byn, vet du... Jag är inte en fotobild, jag har sagt till mina barn... Vill inte ställa upp mig. Vi vill inte gärna bli sedda skröpliga...

Jonte: De vackraste människorna är de som levt ett rikt liv.

Svea: Jag tror inte jag är så rynkig. Jag har ett livligt lynne. Jag kan följa med tidernas gång. Jag kan minnas, hör ni, fattighusets gång. Min mor och far var grannar till fattighuset. Barnen där fick klara sig bäst de kunde. Min mor köpte en begagnad klänning, sprätte upp och lät sy om den och gick omkring i byn och bad om olika bidrag så att en tös kunde kläs upp till konfirmationen.

– På den tiden kunde jag dansa... Jag har rest mycket, har varit i Israel två gånger, i Frankrike tre, i Italien fyra, i Afrika på kameler, i Tunisien, Ryssland har jag varit två gånger... Rom har jag varit i tre gånger, det är liksom centrum för människans tankar och upplevelser, allt detta med Vatikanen.

Vi ber Svea spela något på sitt vita piano. Nyanserat och kraftfullt spelar hon O, sole mio.

- Kommer jag på ett vårdhem, så får jag inte lov att ljuda på det sättet. Men här går jag upp på natten... Rätt som det är så hör jag dem.

Och Svea spelar för oss:

- *I natt jag drömde något som, jag aldrig drömt förut.*
Jag drömde det var fred på jord, och alla krig var slut
- *Jag var ung en gång för länge sen, en flottare med färg*
- *Lilla vackra Anna...*
- *Drömmen om Elin...*

- Det kan jag ligga och höra. Jag hörde musik från Bohuslän och tyckte det var konstigt att de inte tog med den bohuslänska sjömansvalsens.

- Jag är född med musik! Jag har så mycket upplagt omkring mig, jag måste leva i en sådan miljö, jag måste ha hela huset öppet!